ЗАКРИТИЙ РОЗГЛЯД ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ ЯК СКЛАДОВА ПРИНЦИПУ ГЛАСНОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

ТІМОНОВ А. І. - аспірант кафедри цивільного права та процесу Харківського національного університету внутрішніх справ, адвокат

УДК 347.95
DOI: https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.3.46

У статті розглядається проблема визначення сутності закритого розгляду цивільних справ як складової принципу гласності та відкритості в цивільному судочинстві України. Відкритість, гласність цивільного судочинства правомірно вважається за одним із вагоміших завоювань демократії. Засада гласності цивільного судочинства базується на конституційній вимозі гласності судового процесу (ст. 129 Конституції України) та відповідно до ч. 3 ст. 2 ЦПК України є основною засадою (принципом) цивільного судочинства.

У праці підтримується висловлене в юридичній літературі положення (В. Кройтор), що дія практично будь-якого принципу цивільного процесу може бути обмежена з тих чи інших підстав. У цьому плані не є винятком і принцип поєднання гласності та можливості її обмеження в цивільному судочинстві. Згідно зі ст. 6 Європейської конвенції прав про захист прав людини і основоположних свобод, судове рішення оголошується публічно. Однак преса та публіка можуть не допускатись на судове засідання протягом усього процесу або його частини з міркувань моралі, суспільного порядку або національної безпеки в демократичному суспільстві, а також коли цього вимагають інтереси суспільства, неповнолітніх, або для захисту приватного життя сторін, або – тією мірою, якою, на думку суду, суворо необхідно, – за особливих обставин, коли гласність порушувала б інтереси правосуддя. Подібна норма міститься і в ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.

Автор зазначає, що враховуючи важливість гласного і відкритого судового процесу в нашій країні, цілком закономірним є питання: а наскільки виправданим є зазначене вище формулювання закону про можливість суду проводити закрите судове засідання, і, як наслідок, – неможливість доступу зацікавлених осіб до матеріалів даних справ. Це дуже серйозне питання, оскільки воно стосується проблеми обмеження дії одного з основоположних принципів здійснення правосуддя. Особливої гостроти набуває питання особливостей реалізації принципу гласності та відкритості цивільного судочинства у процесі здійснення цивільного судочинства в умовах воєнного стану, який введено на території нашої країни в результаті військової агресії рф проти України з 24 лютого 2022 року.

Розглядаючи питання про процесуальний зміст принципу гласності та відкритості судового розгляду цивільних справ вважаємо, що найбільш повно гласність здійснюється у відкритому судовому розгляді, який згідно з ч. 2 ст. 7 ЦПК України, є основним його елементом. Важливим елементом змісту гласності цивільного судочинства виступають підстави та загальний порядок закритого судового розгляду цивільних справ.

Ключові слова: цивільний процес (цивільне судочинство), право на доступ до правосуддя, принципи цивільного судочинства, цивільне судочинство, гласність, публічність, відкритість, закритий розгляд цивільних справ, принцип гласності та відкритості цивільного судочинства в ході здійснення правосуддя в цивільних справах.

Постановка проблеми

Відкритість, гласність цивільного судочинства правомірно вважається одним з найвагоміших завоювань демократії. Гласність судочинства є необхідним елементом правосудної діяльності органів судової влади, а також умовою реалізації права на судовий захист сторонами основних учасників судочинства та інтересів суспільства у справедливому правосудді [1, с. 61]. Засада гласності цивільного судочинства базується на конституційній вимозі гласності судового процесу (ст. 129 Конституції України) та відповідно до ч. 3 ст. 2 ЦПК України є основною засадою (принципом) цивільного судочинства.

Разом з тим, як слушно зазначає В. Кройтор, дія практично будь-якого принципу цивільного процесу може бути обмежена з тих чи інших підстав. У цьому плані не є винятком і принцип поєднання гласності та можливості її обмеження в цивільному судочинстві. Так, згідно зі ст. 6 Європейської конвенції прав про захист прав людини і основоположних свобод, судове рішення оголошується публічно. Однак преса та публіка можуть не допускатись на судове засідання протягом усього процесу або його частини з міркувань моралі, суспільного порядку або національної безпеки в демократичному суспільстві, а також коли цього вимагають інтереси суспільства, неповнолітніх, або для захисту приватного життя сторін, або – тією мірою, якою, на думку суду, суворо необхідно, – за особливих обставин, коли гласність порушувала б інтереси правосуддя. Подібна норма міститься і в ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права [2, с. 49].

Враховуючи важливість гласного та відкритого судового процесу в нашій країні, цілком закономірним є питання: а наскільки виправданим є зазначене вище формулювання закону про можливість суду проводити закрите судове засідання, і, як наслідок, – неможливість доступу зацікавлених осіб до матеріалів даних справ. Це дуже серйозне питання, оскільки воно стосується проблеми обмеження дії одного з основоположних принципів здійснення правосуддя.

Особливої гостроти набуває питання особливостей реалізації принципу гласності та відкритості цивільного судочинства у процесі здійснення цивільного судочинства в умовах воєнного стану, який введено на території нашої країни у результаті військової агресії рф проти України з 24 лютого 2022 року.

Вважаю, що питання принципу гласності та відкритості цивільного судочинства в ході здійснення правосуддя в цивільних справах загалом і закритого розгляду цивільних справ зокрема не втрачають своєї актуальності та потребують більшої уваги науковців і практиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Серед відомих вчених, які присвятили свої праці гласності та відкритості цивільного судочинства як принципу цивільного процесуального права, можна назвати таких вчених: І. Ізарова [3], В. Комаров [4], В. Король [5], В. Кройтор [2; 6 - 11], Ж. Мельник-Томенко [12], А. Серветник [13], В. Тертишніков [14 - 16], Ю. Турлова [17], М. Штефан [18], О. Штефан [19] та інші. Аналіз наявних досліджень свідчить про неоднозначність підходів до визначення сутності закритого розгляду цивільних справ як складової принципу гласності та відкритості в цивільному судочинстві України.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Недостатня розробленість на теоретичному рівні, наявність практичних правових питань, а також необхідність проведення комплексного дослідження проблем визначення сутності закритого розгляду цивільних справ як складової принципу гласності та відкритості в цивільному судочинстві України і, як кінцевий результат, – забезпечення прав і свобод людини та громадянина на сучасному етапі розвитку суспільства, обумовили вибір теми дослідження.

Метою даної статті є визначити сутність закритого розгляду цивільних справ як складової принципу гласності та відкритості в цивільному судочинстві України.

Виклад основного матеріалу

Як слушно відзначає В. А. Кройтор, важливим елементом змісту засади гласності цивільного судочинства виступають підстави та загальний порядок закритого судового розгляду цивільних справ [10, с. 424]. Дослідник цієї проблеми в галузі адміністративного судочинства О. О. Гаврилюк сформував поняття режиму закритого розгляду адміністративних справ, під яким запропоновано розуміти встановлену законодавством сукупність правил і спрямованих на їх виконання заходів щодо обмеження відкритості розгляду справ в адміністративному судочинстві з метою нерозголошення охоронюваної законом таємниці, захисту особистого та сімейного життя людини, в інтересах малолітньої чи неповнолітньої особи [20, с. 7].

У ст. 6 Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод допускається обмеження принципу гласності та відкритості судового процесу. Аналогічні норми знайшли своє відображення в ЦПК України. Так, відповідно до положень ч. 7 ст. 7 ЦПК України, розгляд справи у закритому судовому засіданні проводиться у випадках, коли відкритий судовий розгляд може мати наслідком розголошення таємної чи іншої інформації, що охороняється законом, або за клопотанням учасників справи з метою забезпечення таємниці усиновлення, запобігання розголошенню відомостей про інтимні чи інші особисті сторони життя учасників справи або відомостей, що принижують їхню честь і гідність, а також в інших випадках, установлених законом. Як зазначає Ю. Носік, ЦПК України передбачає закритий розгляд справи з підстав не лише державної, а й іншої таємниці, яка охороняється законом, – нотаріальної, банківської, адвокатської, комерційної, медичної тощо Так, під комерційною таємницею слід розуміти інформацію на будь-якому носієві, що пов'язана з виробничою, комерційною, фінансовою, організаційною, управлінською, науково-дослідною, інноваційною та іншою діяльністю суб'єкта підприємництва, яка має дійсну або потенційну цінність в силу її невідомості третім особам, до якої немає вільного доступу на законних підставах, розголошення якої може зашкодити інтересам підприємства чи організації та стосовно якої вживаються адекватні заходи щодо охорони її конфіденційності [21, с. 215]. Комплексна система правової охорони комерційної таємниці включає правові норми різної галузевої приналежності, в тому числі цивільно-процесуальні норми, які забезпечують можливість розгляду цивільних справ у закритих судових засіданнях, чим встановлюють процесуальну гарантію збереження комерційної таємниці в цивільному судочинстві [10, с. 424]. Аналіз судової практики дозволяє зробити висновок, що суди в цілому обґрунтовано застосовують положення ЦПК України, які допускають можливість розгляду справи у закритому судовому засіданні.

Про розгляд справи у закритому судовому засіданні постановляється ухвала. Суд ухвалою може оголосити судове засідання закритим повністю або оголосити закритою його частину (частина дев'ята ст. 7 ЦПК України) [22]. Так, у провадженні Балаклійського районного суду Харківської області перебувала цивільна справа за позовом ОСОБА_1 до ОСОБА_2, ОСОБА_3 про відшкодування майнової та моральної шкоди, завданої ушкодженням здоров'я. Вислухавши думку учасників судового розгляду, суд дійшов висновку щодо необхідності оголосити судове засідання закритим у частині дослідження письмових доказів по справі, оскільки їх дослідження у відкритому судовому засіданні може призвести до розголошення діагнозу дитини, що належить до інформації, охоронюваної законом [23].

Аналіз цих приписів дає підстави зробити висновок щодо можливості існування кількох ситуацій, коли виникає потреба у вирішенні питання про закриття судового розгляду. По-перше, якщо розгляд справи може призвести до розголошення таємниці, яку охороняє закон, то питання про закритий її розгляд вирішують вмотивованою ухвалою суду незалежно від того, подано чи ні учасниками процесу клопотання за наявності обставин, прямо передбачених відповідними законами. По-друге, клопотання учасників процесу не можуть бути задоволені автоматично, оскільки вони мають

містити конкретні, обґрунтовані обставинами справи посилання на підстави, прямо передбачені у процесуальному законі. ***Суд не мусить задовольняти клопотання автоматично, оскільки, крім прав особи, що їх охороняють відповідні процесуальні норми, існує ще публічна зацікавленість інформацією про судовий розгляд. Натомість суд має дати оцінку вказаним обставинам, і лише після того ухвалити рішення.*** Класичним прикладом можна вважати питання про надання інформації щодо приватного життя публічних осіб (політиків, державних посадовців), яку захищено меншою мірою, ніж відомості про звичайних громадян, оскільки така інформація є суспільно важливою. Такий підхід до розголошення інформації, обґрунтований у концепції публічної особи, викладеній у рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Лінґенс проти Австрії» (1986), став однією з важливих правових позицій Суду, а також має бути прецедентом для національних судів держав – учасниць Конвенції [24].

Так, ухвалою Приморського районного суду м. Одеси від 16.07.2021 року прийнято до розгляду та відкрито провадження в цивільній справі за позовом про визнання договору недійсним та витребування майна із чужого незаконного володіння, та призначено підготовче судове засідання за правилами загального позовного провадження на 09 вересня 2021 року. ОСОБА_1 звернулася до суду з клопотанням про розгляд справи у закритих судових засіданнях. На обґрунтування клопотання ОСОБА_1 вказує, що підставами для розгляду справи у закритих судових засіданнях є забезпечення нерозголошення інформації, що охороняється законом, зокрема це стосується розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, таємницю вчинення нотаріальної дії, адвокатську таємницю, таємницю про стан здоров'я, право на особисте життя та його таємницю, право на таємницю кореспонденції, право на недоторканність ділової репутації, право на особисті папери.

У підготовчому судовому засіданні позивач та її представник клопотання підтримали та просили його задовольнити. Представник відповідача заперечував проти задоволення клопотання. Вислухавши думку сторін, дослідивши матеріали справи, суд дійшов висновку, що клопотання ОСОБА_1 задоволенню не підлягає Зокрема, суд зазначив, що відповідно до ч. 12 ст. 7 ЦПК України під час закритого судового засідання буде встановлено, що інформація, для забезпечення нерозголошення якої розгляд справи або вчинення окремих процесуальних дій відбувалися в закритому судовому засіданні, вже є публічно доступною, або обмеження доступу до інформації є безпідставним чи не відповідає закону, суд постановляє ухвалу про подальший розгляд справи у відкритому судовому засіданні. Згідно зі ст. 7 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» кожному гарантується захист його прав, свобод та інтересів у розумні строки незалежним, безстороннім і справедливим судом, утвореним законом. Судові засідання та інформація щодо справ, які розглядаються судом, є відкритими, крім випадків, установлених законом. Тобто законодавство забезпечує вільний доступ до зали судових засідань, де відбувається розгляд справи, всіх бажаючих громадян, а також їх право робити письмові записи та фіксувати за допомогою звукозаписувальних технічних засобів все, що відбувається в залі судових засідань.

Суд вірно зазначив, що існує кілька ситуацій, коли виникає потреба у вирішенні питання про закриття судового розгляду. Підстави проведення судових засідань у закритому режимі різняться залежно від категорії та обставин справи. Суд своєю ухвалою може оголосити судове засідання або його частину закритим з метою нерозголошення державної чи іншої таємниці, що охороняється законом, захисту особистого та сімейного життя людини, в інтересах малолітньої чи неповнолітньої особи, з метою забезпечення таємниці усиновлення, запобігання розголошенню відомостей про інтимні чи інші особисті сторони життя осіб, які беруть участь у справі, або відомостей, що принижують їхню честь і гідність.

Сторона, яка вимагає закритого процесу, мусить обґрунтовано довести, що відкритий розгляд завдасть шкоди певному її інтересу. Судом установлено, що матеріали справи № 522/12884/21 не містять конфіденційної інформації, а обмеження доступу до

інформації по справі є безпідставним, а тому відсутні підстави для постановлення ухвали для розгляду справи в закритому судовому засіданні. За таких обставин суд обґрунтовано відмовив у задоволенні клопотання позивача про розгляд справи у закритому судовому засіданні [25].

Крім того, слід зазначити, що відповідно до ч. 10 ст. 7 ЦПК України розгляд справи та вчинення окремих процесуальних дій у закритому судовому засіданні проводиться з додержанням правил здійснення цивільного судочинства. Під час такого розгляду можуть бути присутні лише учасники справи, а в разі необхідності – свідки, експерти, спеціалісти, перекладачі. Суд попереджає зазначених осіб про обов'язок не розголошувати інформацію, для забезпечення захисту якої розгляд справи або вчинення окремих процесуальних дій відбуваються в закритому судовому засіданні. Слід завернути увагу, що у разі проведення закритого засідання використання систем відеоконференцзв'язку та транслювання перебігу судового засідання в мережі Інтернет не допускається (ч. 11 ст. 7 ЦПК України) [22].

Якщо під час закритого судового засідання буде встановлено, що інформація, для забезпечення нерозголошення якої розгляд справи або вчинення окремих процесуальних дій відбувалися в закритому судовому засіданні, вже є публічно доступною або обмеження доступу до інформації є безпідставним чи не відповідає закону, суд постановляє ухвалу про подальший розгляд справи у відкритому судовому засіданні (ч. 12 ст. 7 ЦПК України) [22].

Суд під час розгляду справи в судовому засіданні здійснює повне фіксування його перебігу за допомогою відео- та (або) звукозаписувального технічного засобу, крім випадків, визначених ЦПК України. Порядок такого фіксування встановлюється ЦПК України (ч. 14 ст. 7 ЦПК України). При цьому офіційним записом судового засідання є лише технічний запис, здійснений судом у порядку, визначеному ЦПК України (ч. 15 ст. 7 ЦПК України) [22].

Судове рішення (повне або скорочене), ухвалене у відкритому судовому засіданні, оголошується прилюдно в порядку, визначеному ЦПК України (ч. 16 ст. 7 ЦПК України). Якщо судовий розгляд проводився в закритому судовому засіданні, прилюдно оголошується лише вступна та резолютивна частини рішення, якщо такі частини не містять інформації, для забезпечення захисту якої розгляд справи або вчинення окремих процесуальних дій відбувалися в закритому судовому засіданні. Якщо вступна та (або) резолютивна частини рішення містять таку інформацію, їх оголошення здійснюється в закритому судовому засіданні (ч. 17 ст. 7 ЦПК України). Якщо судове рішення оголошується прилюдно, учасники справи, інші особи, присутні у залі судового засідання, представники засобів масової інформації можуть проводити в залі судового засідання фотографування, відеозапис, транслювання проголошення рішення по радіо і телебаченню, в мережі Інтернет (ч. 18 ст. 7 ЦПК України) [22]. Маємо зазначити, що зазначені окремі норми, що розкривають зміст такого елемента змісту гласності цивільного судочинства як підстави та загальний порядок закритого судового розгляду цивільних справ мають застосовуватися в цивільному судочинстві враховуючи практику вітчизняних судів та міжнародні (європейські) стандарти правосуддя.

Висновки

Розглядаючи питання про процесуальний зміст принципу гласності та відкритості судового розгляду цивільних справ вважаю, що найбільш повно гласність здійснюється у відкритому судовому розгляді, який, згідно з частиною другою ст. 7 ЦПК України, є основним його елементом. ***Важливим елементом змісту гласності цивільного судочинства виступають підстави та загальний порядок закритого судового розгляду цивільних справ.***

Обсяг статті не дозволяє зупинитися на висвітленні всіх проблем, пов'язаних з визначенням сутності закритого розгляду цивільних справ як складової принципу гласності та відкритості в цивільному судочинстві України та системи підстав його запровадження. Але всі вони потребують подальшого глибокого теоретичного дослідження, належного законодавчого забезпечення та осмислення практики його застосування з тим, щоб подальші зміни в законодавстві

сприяли насамперед подальшому забезпеченню захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, більшій доступності судового захисту зазначених осіб. Зокрема окремому дослідженню підлягають питання визначення підстав і загального порядку проведення закритого судового розгляду з окремих категорій справ.

Література

1. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства : монографія / В. В. Комаров, В. І. Тертишніков, В. В. Баранкова та ін. ; за заг. ред. В. В. Комарова. Харків : Харків юрид., 2008. 928 с.

2. Кройтор В. А. Дія принципу поєднання гласності та можливості її обмеження в цивільному судочинстві при розгляді справ про усиновлення дітей. *Приватне та публічне право*. 2017. №3. С. 49–53;

3. Ізарова І. О. Закритий судовий розгляд справ в порядку цивільного судочинства: практика Європейського Суду. *Юридичний вісник*. 2014. №2. С. 295–299.

4. Курс цивільного процесу : підруч. / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 1352 с.

5. Король В. В. Фіксування судового засідання за допомогою технічних засобів як складова засади гласності і відкритості кримінального провадження. *Наше право*. 2015. № 4. С. 104–110.

6. Кройтор В. А. Гласність як одна з основних засад цивільного судочинства. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2008. №2. С. 64–66.

7. Кройтор В. А. Засади публічності в римському цивільному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. №4. С. 68–71.

8. Кройтор В. А. Зміст принципу гласності цивільного судочинства: процесуальний аспект. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2004. №25. С. 354–360.

9. Кройтор В. А. Принципи цивільного судочинства та їх система: проблеми сучасної теорії і практики : монографія. Харків : Право, 2020. 672 с.

10. Кройтор В. А. Процесуальний зміст принципу гласності цивільного судочинства. *Форум права*. 2011. №3. С. 419–427. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index (дата звернення: 24.12.2023).

11. Кройтор В. А. Теоретико-методологічні основи формування та функціонування системи принципів цивільного судочинства : дис. … д-ра юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2021. 600 с.

12. Мельник-Томенко Ж. М. Принципи гласності судового процесу і відкритості інформації щодо справи: правова природа та наукові підходи до її визнання. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Том 3. Випуск 1 (16). С. 161–166. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v1-3_2017/34.pdf (дата звернення: 12.04.2024).

13. Серветник А. Г. Співвідношення принципів відкритості, гласності та публічності цивільного судочинства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. № 12. Том 2. С. 58–61.

14. Тертишніков В. І. Поняття та значення принципів цивільного процесуального права. *Цивільне процесуальне право України* : підруч. для юрид. вузів і фак. / В. В. Комаров, В. І. Тертишніков, Є. Г. Пушкар та ін. ; за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 1999. 592 с.

15. Тертишніков В. І. Принципи цивільно-процесуального права : текст лекції. Харків : Юридичний інститут, 1991. 20 с.

16. Тертишніков В. І. Цивільний процес (лекції) : навч.-практ. посіб. Харків : Вид. СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2011. 230 с.

17. Турлова Ю. А. Принцип гласності в оновленому процесуальному законодавстві України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 4. С. 195–198.

18. Штефан М. Й. Цивільний процес : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ : Ін Юре, 2001. 696 с.

19. Штефан О. Принцип гласності та відкритості судового процесу і його повне фіксування технічними засобами в цивільному судочинстві України. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2022. № 2. С. 5–14.

20. Гаврилюк О. О. Принцип гласності та відкритості в адміністративному судочинстві України : дис. … канд. юрид. наук. 12.00.07. Харків, 2012. 196 с.

21. Носік Ю. В. Збереження комерційної таємниці в господарському судочинстві. *Вісник господарського судочинства*. 2003. № 3. С. 214–223.

22. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004. Дата оновлення: 05.08.2024. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15 (дата звернення: 20.08.2024).

23. Ухвала Балаклійського районного суду Харківської області від 20.03.2019 р. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/80584573 (дата звернення 20.08.2024).

24. Волочиський районний суд Хмельницької області. Пам'ятка для журналістів та представників ЗМІ. URL: https://vl.km.court.gov.ua/sud2203/pres-centr/pres_releases/380860 (дата звернення: 20.08.2024).

25. Ухвала Приморського районного суду м. Одеси від 16.07.2021 року. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/99530085 (дата звернення: 20.08.2024).

Timonov A. I.

NON-PUBLIC HEARING OF CIVIL CASES AS A COMPONENT OF THE PRINCIPLE OF PUBLICITY AND OPENNESS IN CIVIL JUDICIARY OF UKRAINE

The author of the article studies the problem of determining the essence of non-public hearing of civil cases as a component of the principle of publicity and openness in civil judiciary of Ukraine. The openness and publicity of the civil legal proceedings is rightfully considered as one of the most important achievements of democracy. The principle of publicity of civil legal proceedings is based on the constitutional requirement of openness of the judicial process (the Art. of the Constitution of Ukraine) and is the main basis (principle) of civil legal proceedings in accordance with Part 3 of the Art. 2 of the Civil Procedural Code of Ukraine.

The author of the work supports the position expressed in the legal literature (V. Kroitor) that the effect of almost any principle of civil process can be limited by any reason. In this regard, the principle of combining publicity and the possibility of its limitation in civil legal proceedings is not an exception. Thus, a judgment shall be pronounced publicly according to the Art. 6 of the European Convention on Human Rights for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, but the press and public may be excluded from all or part of the trial in the interests of morals, public order or national security in a democratic society, as well as where the interests of juveniles or the protection of the private life of the parties so require, or to the extent strictly necessary in the opinion of the court in special circumstances where publicity would prejudice the interests of justice. A similar norm is contained in the Art.14 of the International Covenant on Civil and Political Rights.

The author notes that, given the importance of a public and open court process in our country, there is a quite natural matter: how justified the above-mentioned wording of the law on the possibility of the court holding a non-public court session, is and, as a result, the impossibility of access of interested persons to the materials of these cases. It is a very serious issue, since it concerns the problem of limiting the action of one of the fundamental principles of justice administration. There is a particularly acute issue on the peculiarities of implementing the principle of publicity and openness of civil judiciary in the process of conducting civil legal proceedings under the terms of the martial law, which was imposed on the territory of our country as a result of the military aggression of the Russian Federation against Ukraine from February 24, 2022.

Considering the issue on the procedural content of the principle of publicity and openness of hearing civil cases, we believe that publicity is most completely carried out in an open trial, which is its main element in accordance with Part 2 of the Art. 7 of the Civil Procedural Code of Ukraine. An important element of the content of the publicity of civil legal proceedings is the grounds and general order of a non-public court session in civil cases.

Key words: civil process (civil legal proceedings), right to access to justice, principles of civil legal proceedings, civil judiciary, publicity, openness, non-public hearing of civil cases, principle of publicity and openness of civil proceedings during the administration of justice in civil cases.